

Inserati se sprejemajo in velja tritopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
16 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema upravništvo administracije in ekspedicija na starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl.
za pol leta . . . 5 "
za četrt leta . . . 2 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl.
za pol leta . . . 4 "
za četrt leta . . . 2 "

V Ljubljani na dom pošilja: velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Stolnem trgu hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Veljava.

I.

Kar je človeštvo popuščati jelo sveto cerkev in od nje obračati se proč, propadalo je vedno in propadlo tako globoko, da globoče več ne more, ako nas ne varajo gotova znamenja. V nekterih deželah so iz političnih vzrokov obrat ta pospeševali deželški oblastniki sami in ondi so dospeli do očitnega odpada in do verskih ločin; v nekterih pa so po vnanje prištevali se k cerkvi, vendar je zelo pešal verski duh, in čedalje bolj je državna oblast segala v cerkveno. Cerkvi se je kratila njena vrednost in veljava, in vsled tega je ginila tudi pri ljudstvu verna in ljubeznjiva vdanost do nje. In nasledek temu je, da je sploh zginito spoštovanje do vsakere dostojnosti, veljave ali avtoritete, ktera ima vir svoj le v Bogu. Po kratki pijanosti je na mesto tako pridobljene, lažnjivo prostost imenovane razuzdanosti, v kateri so posamezniki razgrajali tu bolj tam manj hudo, stopilo gospostvo tistega človeškega strahovanja, ktero ima nadomestovati iz Boga izvirajočo in s pravo prostostjo vzajemno veljavo: gospostvo strahu ali discipline. Najgroznejša je doslej poskušnja, da na mesto veljave naj gosposduje strah ali krotitev, storila se na Pruskem. In tu nimajo toliko pravega vzroka, kolikor ga je imel nekdanj. n. pr. Napoleon I., ko je ustrahoval bil brezveljavno sodrgo državi na korist. Tu poskušajo izrovati božjo veljavo, ter na njeno mesto med nalašč pripravljeno sodrgo in na duševno praznoto vpeljati disciplino kosarnsko. Nikdar bi človeštva ne bilo moglo zadeti večje pokvarjenosti, nikdar ga doleteti hujše ponižanje mimo tega, ktero je brusarstvo (borusizem) pretilo njegovim pravicam, njegovi časti in svobodi. Toda — čast in hvala krščanski svobodomiselnosti katoliškega ljudstva! napad Bismarkov se mu ni izvršil po godu, brusarstvu je spodletelo, in dobrote iz te zmage krščanske vesti bodo na korist vsem narodom, tudi onim, kateri še dremlejo v vnezmarnosti ne sluteči, da je tudi v cerkvenem življenju napočila se nova zora in da se ponižujoča disciplina, proti kateri se človeška prostoljubnost vedno rada upira, umakniti ima opravičeni, po Bogu postavljeni veljavi.

Celo brezvercem se je v njih duhu jelo daniti, kateri so vdani zmotam nekaj ljubezni do resnice še si ohranili; tudi oni, kolikor jih je — se vé da — dobre volje, ne morejo, da ne bi se njih srca uklonila pravi božji veljavi, kedar koli se pokaže človeškemu duhu.

V prav zanimivi knjižici o pruski kulturni borbi piše znani napredovanjski poslanec pl. Kirchmann:

„Velika občinstva, kakoršna so v državah sedanjih, potrebujejo k svojemu blagostanju

soglasne delavnosti dveh velikih načel, načela svobode posameznika in načela veljave ali dostojnosti. Nekako v sredi prejšnjega stoletja so najprej v naukih potlej v dejanji jeli poganjati se za načelo vsestranske osebne prostosti, preganjati pa načelo veljavnosti. Tudi potem, ko so silovite vojske, katerim je le-ta napčna prememba obeh načel bila dala povod, začasno prenehale, potisnilo se je načelo osebne prostosti v vseh kulturnih državah spet na vrh, in v premnogih se je že izobrazilo v samolastno prevzetovanje posameznikov nad voljo občinstva, ktero spremljujejo jako nevarne prikazni sebičnosti, zanikovanja in pogubnega kritikovanja vsega sedanjega stanu; načelo vnanje veljave pa je povsod spodkopano in pokorščina do postav in naredeb gosposkinih se more vzdrževati le težko in samo z vnanjo silo in kaznijo ali disciplino. Teh razmer tu ni treba više opisovati; hudo hudo se že čutijo v vsaki rodbini, v vsakem večem in manjem gospodarstvu. Anglija čuti to nadlogo tako, kakor Francija; najbolj pa se je razprostrla v severo-amerikanskih svobodnih državah. Mi na Nemškem sicer še nismo dospeli prav dotlej, toda splošni duh tega stoletja poprijel se bo tudi tukaj in pretijo nam ravno tista družinska in državna razdejanja, ktera se ondi prikazujejo že bolj natanko.

Človek bi mislil, da bode pomoč proti tej nadlogi v parlamentarični vstavi državni; toda dežele, ktere v tem nevarnem napredku hitijo pred nami, imajo one parlamente v cvetu, pa jim vendar v tej potrebi ne pomagajo, marveč se ne dá tajiti, da ta naprava po svoji lastni naravi pripomore ravno k temu, da se spodkopava spoštovanje do veljave in podvrženje pod viši razum. Razdejavajoča kritika, ktero v parlamentih počenjajo o sedanjih vstanovah in nasvetovanih zboljšavah, grajanje najviših vradnikov in vsakdanje napadovanje nezadovoljnih strank mora omajevati veljavo vradnikov ali gosposke in postav, in tudi časniki (vzlasti liberalni) pripomorejo, da celo pri daljnih ali nenazočnih gine spoštovanje do veljave samo po sebi in da se v posameznih, kedar se grajajo posebne slabosti in prigodnosti, vtrjuje prepričanje o svoji lastni modrosti in boljši vednosti. S tem se ta vstanova pa ne razkazuje tako, da naj se po vsaki ceni odpravi; kajti iz tisuč družih vzrokov je v sedanjih kulturnih razmerah neogibno potrebna. Toda prav zato, ker je temu tako, potrebuje človeštvo v družinskem občevarstvu svojem naprave, da bi gosposki po drugi poti pomagala spet k veljavi, ktera se ji jemlje po parlamentih.“

Mnogi premnogi ménijo sedaj, da bitemu dalo se priti v okom po boljših šolah, po večji ljudski omiki šolski. Je-li res in je-li to mogoče? —

Politični pregled.

V Ljubljani, 18. oktobra.

Avstrijske dežele.

Delegaciji ste včeraj imeli zadnjo sejo. Skupni budget znaša 115,845.331 gold. Naše dežele bodo plačale 71,237.817 gold., ogerske pa 30,530.527 gl.

Z Dunaja se poroča, da je namerala radikalna delovska stranka 17. t. m. napraviti tabor, ki je bil pa iz državno-policijskih vzrokov prepovedan. — „Nemzet Hirap“ v nekem članku o krahurškem piše, da utegne to za Beusta biti politična smrt. Denarni minister Brestl se je svoje dni branil turške loze kotirati, pa Beust si je prizadeval ministra zarad tega spraviti iz službe.

Tirolski državni poslanci, pa klub deželnega zbora so imeli o državnem zboru neko posvetovanje in so natanko določili načela, katerih se hočejo držati. Poslanci gredo v državni zbor.

Iz Predarelskega se „Germaniji“ piše, da dr. Oelz in Thurnherr ne gresta v državni zbor, ker je nezadovoljnost z državnim zborom med ljudstvom čedalje večja. Da bi to storili le tudi vsi drugi nasprotniki nemško-liberalne ustave!

O mestnih volitvah za državni zbor dobili so na Českem stari skupaj glasov 9612, vstavovérce 2324, mladi pa 1529. Proti lani je letos glasovalo jih 1423 manj; izmed le-téh samo v Pragi 489. Primeroma zgubila je največ stranka mladočeska.

Iz Dalmacije se naznanja, da so Turki 14. oktobra nameravali prestopiti mejo avstrijsko in napasti Imoš. Prebivalci so bili celo noč na nogah. Ne daleč od meje so Turki umorili 3 neoborožene Avstrijance, rado vedni smo, kaj bo storil naš vnanji minister, ki je dosedaj Turkom šel na roke. Ali se bo krepko potegnil za podložnike svoje, ali pa hoče Turkom na ljubav k vsemu molčati? Iz Dubrovnika sta odšla 2 batalijona v Imoš, da varujeta mejo.

Vnanje države.

Z jugoslovanskega bojišča se druga poročila ne slišijo nego o krutosti in grozovitosti turški. Pred nekimi dnevi so v Carini umorili nekega imenitnega Laha, na Popovem polju pa so obglavili predstojnike 7 vasi, ki so se jim vdale, hiše pa so podrli. Vsled tega so vsi tamošnji prebivalci pobegnili čez mejo avstrijsko. To jasno priča, kaj čaka kristjanov, če se udajo Turkom in odlože orožje. To vstaši dobro vedo, zato pa Turku nič ne zaupajo. A vedeti bi to morale tudi vnanje vlade in tej sili turški že skoro narediti konec. Same obljube še ne zadostujejo; tudi prebivalcem na otoku Kreti je bila Turška obljuba.

bila nekatere prenapredbe, in tamošnji uradniki so jim prigovarjali sultanu poslati zahvalnice v znamenje, da so z obljubljenimi prenapredbami zadovoljni. Pa namesto teh zahvalnic so poslali vstajnikom hercegovinskim in bosenskim spomenjco, v kateri jim izražajo svoje sočutje ter obetajo, da bodo tudi oni kmalo zgrabili za orožje in šli nad Turka. Otoški guverner to menda že čuti in utrjuje otok, kamor je pozval tudi nekaj vojnih ladij, da bo na vse dogodke pripravljen. Vojakov pa je na otoku komaj 4000.

Bavarski ministri so odstopili, ker je deželni zbor sprejel adresno do kralja. Minister Pfeufer je vsled razburjenega zborovanja neki celo zbolel. Kaj bode storil kralj, se še ne ve; to pa je skoro gotovo, da novih ministrov še ne bode izbral iz rodoljubne stranke. Pa če rodoljubi ostanejo složni in edini, mu naposled ne bode ostalo drugega nego zado- stiti željam ljudstva bavarskega.

Na Nemškem se vrše volitve cerkv. predstojništev. Skoro povsod se volijo odločni katoličani. „Fuld. Ztg.“ piše, da protestantje v Gelnhausenu s prostovoljnimi darovi podpi- rajo katoliškega fajmoštra, ki je vsled kruho- uzmiške postave zgubil svoje dohodke. — Španjski list „Annunciador“, poroča, da pruski častniki merijo in risajo marokansko pomorje, kar priča, da Bismark namerava tiste kraje pridobiti za nenasitljivo Prusijo. Za Španjsko bi bil to nevaren sosed. — Vratislavski škof je razrešil škofijske vrade za pruski del svoje škofije.

Izvirni dopisi.

Zaseženo.

Z Gorenjskega, 14. oktobra. Na neko faro, kjer se vé, da je tudi začetna šola, pride nov duhovni pomočnik, tedaj v njegovi osebi tudi šolski kateket. Pa komaj pride, že se hudo zameri! Kaj pravite, komu? Ne svojemu župniku, ne faranom, marveč g. šolskemu vodji. Zakaj? Ne vem, ali pozabivši, ali nehoti se ta novak g. vodji ni predstavil in poklonil, kar mu je ta štel v veliko nespodobnost. Bo li g. vodja tudi tega neomikanega novinca nadzoroval, on, ki ima o kateketiki toliko pojma, kakor pešeres o logaritmih?

Kakor sem to novico kupil, tako jo pro- dam; vendar rečem: kdor lastnost omenjenega razžaljenja pozna, bo rajše pritrdil, ko zanikal.

Iz Zatišine, 15. oktobra. (Nekoliko pojasnila o kaplanovi „pograbljeni“ biri.) K dopisu iz Dolenjskega v št. 121 „Slovenca“ le to pristavljamo, kakor smo za gotovo zve- deli, da se prigodbica ni vršila 5. vinotoka, ampak 30. kimovca, da je Hanf tudi seboj pripeljal prvega svetovalca Hujanskega, kteremu je ukazal, ne sicer z voza pobrati vsega prosa, ampak kar ga je bilo na Hudem nabranega (okoli 2 mernika). Vsi farani brez izjeme so strmeli in se hudovali nad to predrznostjo, in vsi možje hujanske občine so šli v nedeljo potem nad Hanfa mu svojo nevoljo izraziti,

toda mogočni paša jim ošabno pove, da ima od samega „štotholtarja“ to oblast, da se kaka postava ne prestopi (je namreč „staatsanwal- licher Functionär“ pri zatiški sodniji). In ko mu neki kmet dobro zavrne, da tako staro- davne bire nihče ne more braniti, se zadere nad njim: Če še eno besedo spregovorite, vas bom dal 24 ur zapreti. Kaplan mora 3 dni zaprt biti, če ne bo pri sodniji ponižno govo- ril, ker se za prepoved še zmepil ni, in je po- poldne zopet naprej pobiral.

„Pograbljena“ bira je bila res še tisti dan k zatiški sodniji prepeljana in iz gotovih virov se ve, da je bila ondi tožba vložena. Obljubljeno je tudi bilo, da bo ta pravda kar najhitreje na vrsto prišla, češ, da bo kaplan prej zaprt, preden se drugam preseli, kadar nastopi službo novoizvoljeni g. fajmošter za- tiški, toda do zdaj ni dobil še nobenega po- vabila pred sodnijo, morda se celó ne upajo, to jasno prelomljenje kaplanove pravice pred sodnijo obravnavati.

Da bodo bralci „Slovenčev“ vedeli, kdo je ta Hanf, naj povemo, da je iz nemškega Pemskega na Kranjsko priromal, nekaj časa bil je v Žužemberku za „ferbežarja“ (kakor mu še zdaj pravijo), si je na Hudem kmetijo kupil, pa je tako slabo gospodaril, da se je ves zadolžil in skoraj na kant prišel. S svojo širokoustnostjo pa si je vedel županstvo pri- dobiti, ter zdaj mogočno že več let vlada vsem v strah in trepet, ako pred njegovimi povelji v prahu ne leže in akoravno so možje že drugega župana izvolili, vendar še vedno županuje (ne vemo, po kateri postavi). Ker je fanatičen sloveno- in duhovno-žerec, zagrizen liberallec in ustavoverec, povzdignil se je v novejšem času do časti in službe „opravnika državnega pravdnštva“, in sostavljalec novih zemljiških bukev (se ve, da v blaženem kmetu nerazumljivem nemškem jeziku), da si vsaj s tim nekoliko svoje strgane žepe „fika“ in svojim privržencem ložej pojedine daje. Vzrok, da je ta mogočnjak s tako srditostjo planil nad g. kaplana in njegovo biro, je po splošnem mnenju osebno maščevanje, ker ga je pri neki priložnosti zavoljo zanemarjenja krščanskih dolžnost kot za krstnega botra nesposobnega odvrget, za kar se je Hanf tudi pri okrajnem glavarstvu pritožil, pa z dolgim nosom nazaj šel. Morda ga tudi to grozno peče, da je letos spomladi pri novih šolskih volitvah toliko za- se agitiral, da bi v okrajni šolski svet prišel in vse dlake pobiral, da je trikrat volitve ovrgel, nazadnje pa vendar sam s svojimi kandidati sramotno propal, kakor je dolg in širok, in po vodi mu je šla sladka nada zatiško šolo v svojo pest dobiti, jo potujčiti in izneveriti.

Bogme! čas je že, da se konec stori nje- govi gospodovanjaželjnosti. Ako kedaj, gotovo so se zdaj Hujanom oči popolnoma odprle, kakošna mora jih tlači in kakošnega gada so si postavili na svoje prsi. Nestrpljivo le čakajo prve prilike, da bi se tega turškega jarma otresli. Vlada naj pa pogleda, kako ji njeni organi po deželi za mir skrbé in ji zaupanje pri ljudstvu pridobivajo?! Skrbelo se je tudi že, da za „postavbo goreči“ (?) večni župan pri zadevni gosposki zve, kako daleč sega njegova oblast, in da za svojo pregorečnost zaslužen plačilo dobi! Naj mu dobro tekne!

Iz postojnskega okraja, 15. oktobra. Prav iz srca nam je govoril pisatelj „Slovenčev“ v članku: „Politika in slov. du- hovščina“, razpravljaše prašanje: ali se sme duhovščina s politiko pečati, in ali se tudi naj? Temeljito je dokazal ne samo, da se sme, am- pak tudi da se mora, ako hoče svoje duhovske

dolžnosti vestno spolnovati, in to je tudi z dokazi podpiral. Kot duhovni pastir ima nam- reč duhovnik dolžnost sebi izročene v veri in pobožnosti zveste ohraniti in jih posebno se- danji čas zapeljevanja in zmotnjav liberalnih in brezverskih zapeljivcev varovati. In kdo, prašamo, cerkvi in duhovnom pri tem opravi- lu najbolj nasprotuje? Kdo je ljudstvu največi sovražnik, ki ga hoče ob njegove svetinje, vero in narodnost, pripraviti? Ali ne mnogo državnih in deželnih poslancev in občinskih zborov, ki kujejo zopercerkvene in narodu nasprotne postave, in pa spačeno časopisje s svojimi pohujšljivimi ter vero in čednost za- smehovajočimi spisi? Ali bi mogli vestni dušni pastirji mirno gledati, kako se ljudstvo kvari in pohujšuje? Kako brezversko časnikarstvo ljuliko seje? Ali more biti duhovščini vse eno, kdo sedi v državnem ali deželnem, ali pa v občinskem zboru, ali pošten in veren katoličan, ali pa brezverec in liberalec? Ali brezverskemu duhu časništva se ustavljati, zoper njega se bojevati in za verne in vestne poslance skrbeti, se pravi z nepotrebnimi reči se pečati?

Izvrsten je tudi drugi del tega članka, namreč: „Opovire in pomote duhovske politike“. Tukaj nam odkriva pisatelj, kako velike za- preke nam dela deželska, pa tudi duhovska oblast, tako, da kdor ima strah pred zamero in tudi kako nezasluženo kaznijo, bo djal kmalo križem roki. K sklepu nam našteva pa tudi naše pregreške in napake, ktere smo sami za- krivili s svojo vnemarnostjo, prijenljivostjo in needinostjo, post. gledé šole in drugih reči. Največ nam je škodovala, bi rekel, pa sebič- nost grošarjev, da smo razcepljeni in oslavljeni, toraj ne moremo toliko storiti, kakor bi lahko, ko bi bili vsi edini in složni. Vse to je po- jasnoval in dokazoval pisatelj z obilnimi de- janskimi dokazi in zgledi, h katerim naj še jaz enega dodam.

Ni davno, ko je bilo brati v „Novicah“ iz deželnega odbora seje 25. in 27. sept., da namerava vlada cerkveno premoženje v svoje gospodarstvo vzeti, pa da je večina deželnega odbora odgovorila, da smatra deželni odbor to zadevo za deželno, ne pa za državno, in le manjšina dež. odbora je bila tega nazora, da spada ta reč v področje cerkvenih oblastnij. Kako različno prisvojevanje! Mi pa trdimo in moramo trditi to poslednje, namreč, da pravice do gospodarstva cerkvenega premoženja nima niti vlada, niti dežela, ampak edino le cerkev, za katero se moramo poganjati z vsemi svojimi močmi. Ni čuda, da so vsled tega, ker se cer- kvena oblast za to nič ne potegne, okrajni glavarji tako pogumni postali, da že pošiljajo cerkvenim predstojnikom ukaze, kako morajo s cerkvenim premoženjem gospodariti in ga varno hraniti s cerkvenimi ključarji vred, kar sicer že duhovska oblast zapoveduje; pa vlada se mora že povsod vtikati. Tak ukaz je raz- poslal postojnski okrajni glavar, akoravno ni še za to nobene postave, ampak jo štemajer neki še le kuje. Ali se ne bomo mi upirali taki postavi in nam na čelu naša višja duhov- ska oblast? Ali ni zopet to lep dokaz, da se moramo s politiko pečati? Ali ne bodo take in enake reči predramile vsacega duhovna, ki je do zdaj dremal in spal, da se bo prebudil in da se bomo potem vsi z zedinjeno močjo potegovali za cerkvene pravice?

Hrvatska, 17. okt. Naše politično gi- banje je postalo prav mirno, odkar je pri zad- njih volitvah vladina stranka zmagala. Organ te stranke „Obzor“ je z vsem zadovoljen, kar vlada stori, tudi če to ni po volji celega hrvat- skega naroda. Posebno greši ta organ, da pusti

oholost magjarsko širiti se tudi čez hrvatske meje, kar se skoraj vsaki dan godi, saj oni meni nič tebi nič odpuščajo činovnike pri železnicah, če se le kdo za poštenega Hrvata smatra. Naša vlada na vse to molči in ne brani svojih podložnikov, kakor bi morala. Žalostno je zares, da nismo sami svoji gospodarji v domači hiši. Pri vas preganjajo odlične narodnjake samogoltni nemčurji, pri nas pa Madjari; od vas morajo slovenskega jezika zmožni činovniki v nemške dežele, od nas pa v madjarsko. Žalostna slika naših odnošajev in to samo zato, ker smo Slovani predobri in prepohlevni ter ne znamo dosti braniti svojih pravic. Zdravimo se vendar enkrat, saj nas na to opominjajo naši sovražniki pri vsaki zgodi. Oholost njihova presega že vse meje, kar se vidi iz samih sednic delegacijskih. Ultramadjar Simony je zahteval namreč, da se naslov ogersko-hrvatsko primorje izbriše in mesto tega rabi samo ogersko, ker ogerska država se prostira do morja (magjar tengere). To je bilo po godu vsem Madjarom, to si moremo misliti, ali na vso srečo je bil vendar eden naših zastopnikov, namreč Živkovič, v tej sednici nazoč. Njegova naloga je bila, da Madjarom dokaže njihov chauvinizem, kar je tudi pošteno izvršil, dokazavši jim, da je pravi naslov samo hrvatsko primorje, ker ogerskega ni, kajti Reka ni primorje, nego samo eno mesto, ki je pa tudi hrvatsko. Po teh dokazih so Madjari omolknili in pustili na miru ta naslov. Temu pa je kriva samo naša mlitavost in danes ali jutri bodo Madjari še kaj družega zahtevali, ako jih ne bomo bolj nadzorovali, kar bi bila dolžnost našega časopisja, ne pa, da napada nedolžno opozicijo z njenim listom „Primorcem“, ki hrabro brani vse naše pravice proti Madjarom ter opominja Hrvate na večjo delavnost in na večji ponos narodni.

Naš sabor se bode danes zopet pričel ter bode trajal do 8. novembra. V tem kratkem času mora rešiti budget zemaljski ter urbarrjalne odnožaje, ki bodo zadali neizmerno mnogo posla; naš sabor pa ne more nikdar dolgo zborovati ter vse na brzo roko storiti, kar gotovo ni koristno za zemljo, posebno pri važnih razpravah, kakor so budget in urbarrjalni odnošaji. Kar ne bode mogel zdaj zgotoviti, bo pa v božičnej sesiji, ker takrat bo mogel zopet en malo časa vjeti za svoje delovanje. Ne li tudi to nekakšno životarenje?

Domače novice.

V Ljubljani, 19. oktobra.

(Nova zvezda) se je pokazala na glasbenem obnebji, ktere svit bo v kratkem segel daleč po svetu. Ta zvezda je mladi Franjo Krežma, ktereja je glasbena Vila že v zibelki objela, ki v trinajstem letu že stopi med svet očarat ga kot godec prve vrste in pridobiti si s strun milim glasom tisočera srca. Rodila ga je zemlja hrvaška, izobrazil se je na Dunaji, kjer je z goslimi pridobil si že dosti slave v najboljših muzikaličnih krogih. Po pravici, kajti on ima vse lastnosti pravega mojstra na sebi; lok mu teče gladko, krepko, pa tudi milo po strunah, ima jasen pogled, popolno mirnost, um in čut za notranjo vrednost muzikaličnih kompozicij, ktere podaja ušesom poslušalcev kakor malokdo. Najtežje izpeljave so mu igrača, težav celó ne pozná. Mladi umetnik je sam dal že na svetlo več krasnih izdelkov, ki so našli pri glasbenih mojstrih splošno pohvalo, celo občudovanje. Zato mu pa vsak prerokuje lepo prihodnost. — Sestra njegova, gospica Ana Krežma, je na

glasoviru skoro to, kar mladi brat na goslih. S pravim razumom in nježnim občutkom spremlja brata na glasoviru ter igra z njim koncertne oddelke za dva glasovira. Posebno vnet je za Beethovena in druge glasbene klasike. — Ta mlada umetnika sta napravila sinoči v reduti koncert ter navdušila po pravici poslušalce. Jutri bo drugi in zadnji koncert v reduti. O obeh bomo prihodnjič obširneje poročali.

(Tombola v katoliški družbi) se je vkljub grdemu vremenu vdeležilo še precej ljudi. Za obleko revnih šolskih otrok bo ostalo po odbitih stroških okoli 50 gl.

(Koncert.) Jutri 20. oktobra 1875 zvečer ob 7. uri bo v redutni dvorani drugi in neoporečljiv zadnji koncert. Program: I. oddelek: 1. Koncert A-moll (v obliki pevskega prizora), Spohr. 2. Koncert C-moll (Adagio in Rondo), Beethoven. 3. Morceau de Salon, Vieuxtemps.

II. oddelek: 4. a) Adagio Elegique, b) Polonaise brillante, Wieniawski. 5. Koncert Es-dur (Rondo), Weber. 6. Grande Fantaisie „Slovanska“, Vieuxtemps. — Cercle-sedeži po 1 gl. 50 kr., sedeži na parteru in na galeriji po 1 gl., vstopnice v dvorano po 50 kr. — se dobivajo v štacuni knjigotržca g. Karol Tilla in koncertni večer pri kasi.

(Zopet le vse nemčursko pobarvano.) Že davno živa potreba je v Ljubljani posebna mestna godba, kakoršno ima boljše ali slabše zdaj skoro vsako kolikaj važno mestice. Večkrat se je že spravljal skup, a po kratkem životarenji je zopet vse razpadlo, ker okoliščine takemu podvzetju, ki bi vstrezalo vsem željem le, ako bi se vzdignilo čez srednost, niso bile mile. Lansko leto se je iz nemčurske „požarne straže“ spravila neka kapela skup, ki pa zato, ker je kazala se v nemčurskih barvah in obleki „gasilcev“, ni mogla prikupiti se Ljubljancem in bi bila morala propasti. Da bi se to ne zgodilo in „gasilci“ ne hodili po mestu brez godbe, so znašli tega Slovincem iz znanih vzrokov nikakor ne priljubljenega društva kolovodje — prepričavši se, da brez pomoči slovenske stranke sa ne da v Ljubljani nič ponesnega na noge spraviti in stalno zdržati, limance, na ktere naj bi šli Slovenci. Sestavili so nekak odbor za osnovo društva v podporo mestne glasbene kapele ter povabili k odseku nekaj Slovencev. Odsek je sestavil pravila, ki so bila po nekterih spremembah po vladi potrjena tako, kakor jih je v petek „Narod“ razglasil. Mi nismo nasprotniki mestne glasbene kapele, o ne! Z veseljem bi pozdravili to misel ter pristopili kot društvu udje ali podporniki ne le sami, ampak bi še druge k pristopu priganjali, da bi bila reč taka, kakor se na prvi pogled kaže.

Ali to ni tako. Mi smo že stari lesjaki, dobro vemo, da preža večkrat pod grmom, na katerem slavček póje, skrit strupen gad. Zato se nam tudi vabilo omenjenega odbora k pristopu zdi petje Sirene, in dvakrat, trikrat se bomo premislili, predno bomo verjeli, kar bemo ali slišimo. Le preočitno gleda z njega nemčurska „požarna bramba“, ktera nam tako dolgo ne bo pristojna, dokler bo uganjala nemčurske in veliko-nemške burke, dokler bo pri nas delala propagando za nemštvo, dokler bo podružnica nemčurskega „turnvereina“. Da je pa podružnica tega odijoznega društva, o tem ni nobene dvombe, ker jo je ravno to društvo osnovalo. Ko je namreč „Južni Sokol“, prednik sedanjega „Sokola“, prosil dovoljenja za osnovo „glasilne straže“, mu to ni bilo dovoljeno, marveč naravnost bilo je izrečeno, „da se do tega društva nima zaupanja.“ Zato se odslej vsi pravi in značajni Slovenci po pra-

vici odtezajo temu društvu, dokler ne bo popolnoma sleklo nemčurskega in prusaškega mehú, in se bodo odtezali tudi vsaki novi osnovi, kl bi prihajala iz tega društva, naj bo ime ali videzni namen kakoršen koli, kajti — karkoli nemčurji osnujejo, napravijo iz svojih namenov, ki pa nam ne morejo biti ugodni in dobrohotni. Zato za zdaj nikakor ne moremo vnesti Slovencev za podporo nove mestne glasbene kapele.

Razne reči.

— Duhovske spremembe v ljubljanski škofiji: Č. g. Jožef Lavtižar, novop., pride za kaplana v Gorje.

V lavantinski škofiji: Č. g. G. Cenc je imenovan za župnika v Črešnjah. — Umrl je č. g. L. Potrč, župnik v Pernicah, star 63 let, za pljučnim vnetjem. R. J. P.

— Mavte se bodo dražbale 22. okt. in sicer mariborska pri Dravskem mostu za 1810 gl., pri sv. Jožefu pri Bistrici za 1010 gld., konjiška za 1528 gld. in vojniška za 2805 gld.

Gospodarske reči.

O banki „Sloveniji.“

Večkrat že je bilo omenjeno v tem listu, da se je pri požarih, ki so ravno letos zadevali slovenske dežele, večidel pokazalo, da je bil pogorelec le malokteri, večkrat prav nobeden zavarovan. Taki nesrečneži so, če ne ob vse, prišli vsaj ob izdaten del svojega premoženja, so grozno škodo trpeli, ktere jim nihče ne povrne. Da se ohranijo ali vsaj nekoliko popravijo, navezani so na milosrčnost sosedov, bližnjih svojih, kteri jim pa ne morejo toliko pomagati, kolikor bi bilo treba, da si reveži opomorejo.

Nasledek tega je čedalje večje obožanje posameznih, pa tudi celih občin, celih dežel, ker, kar ogenj vpepeli in vniči, ne dá več nazaj. Edini in izdaten pripomoček, varovati se škode po ognji, so zavarovalnice ali asekurance, ki povračajo škodo po ognji storjeno, in ker imamo v deželi domačo tako zavarovalnico, naj sledi tu nekoliko o tem na korist naroda našega ustanovljenem zavodu.

Znani so vzroki, iz kterih so leta 1872 ustanovili domoljubi banko „Slovenijo“, tedaj o namenu osnove tega zavoda le par besedi. Bolelo je domoljube v srcu videti, kako so zdatni zneski za zavarovanje leto za letom romali iz naših že tako revnih slovenskih pokrajin, kako se je jelo tujstvo z našim denarjem šopiriti zoper nas na škodo našim podvzetjem, kako so tuje zavarovalne družbe valile cele trume tujcev v svojih službah k nam, kako so se domače delavne in sposobne moči v kot potiskale in če so hotele med takimi tujci dobiti kako službo, morale trobiti v njihov rog in se odpovedati narodu.

„Zakaj bi mi ne imeli tega, kar imajo drugi narodi? Zakaj bi mi ne napravili si sami zavoda, s kterim bi se denar, kar ga gre iz dežele, domá pridržal na korist dežele, naroda?“ To je bila misel domoljubov naših, ko so se napotili snovat banko „Slovenijo.“ Tedaj niso imeli nikakoršnih postranskih misli. Banka „Slovenija“ ni imela biti zavod za dobičkarstvo, delničarjem se ni obetal velikansk dobiček, ampak le poštene obresti; zato se pa banka ni imela pečati z nikakoršnim postranskim poslom, ne spuščati se v polzke in nevarne špekulacije, ampak biti to, za kar se je osnovala, zavarovalnica za življenje in proti škodi po

ognji. Nobeno društvo iste baže se v tem ne more stavljati vstrie banki „Sloveniji“, ker vsako je osnovano iz dobičkarije in si zato prizadeva deležnikom nakloniti kolikor mogoče dobička. Da pa „Slovenija“ tega namena nima, to je vsakemu dovolj znano.

Domoljubom je bil namen tako vseč, tako naglo so spoznali važnost tega zavoda, da se je v primerno kratkem času spečalo toliko delnic, da je mogla banka sestaviti se in pričeti svoje delovanje. Da jej ni manjkalo skritih in očitnih nasprotnikov, to je jasno po namenu, iz kterega se je ustanovila. Nasprotnikov je bilo — in je še dvojna vrsta: domačih in tujih. Eni so nasprotovali bolj iz osebnih in političnostrankarskih vzrokov, eni pa so hitro zaduhali, da jim bo domača banka v veliko škodo ne le na denarji, ampak tudi na političnem vplivu. „Slovenija“ bi bila — to so hitro spoznali — kos, spodnesti tujim društvom pri nas vsa tla, kajti jasno je, da imajo ljudje do domačih naprav več zaupanja, ko do tujih. Zato se ni manjkalo mladi banki hudih sovražnikov ne pred rojstvom, ne po rojstvu. Ali vkljub temu se je rodila in stopila na jako ugodno polje, ves slovenski narod jo je radostno pozdravil, povsod so se jej odprla naračja.

Toda žalibog! Kar se je pričakovalo, kar se je sploh upalo od tega narodnega zavoda, ni se spolnilo. Vzroki so vsemu svetu znani, tedaj jih ne bomo ponavljali. Z vso odločnostjo pa smemo reči, da banka ni prišla na slabe noge po dobičkaželjnosti načelnništva in vodstva; še celó najhujši sovražniki niso mogli dokazati, da bi bil kdor koli izmed vodstva banko imel za molzno kravo ter jo molzel, dokler bi se dala. Pač pa se ne dá tajiti, in se tudi ne taji, da je banka kolikor toliko po krivdi prejšnjega vodstva tako globoko zagazila, kakor je bila začetkom lanskega leta. Vodstvo namreč, pošteno skoz in skoz, je vendar, nevajeno v enacih rečeh, zašlo na poti, ktera bi tistega, ki jo pozná in vé vse njene ovinke, gotovo pripeljala do pravega cilja. Dr. Costa, naj se sodijo njegovi politični nazori kakor koli, je bil vendar do dna srca pošten, tega mu celó njegovi najsrdečiji sovražniki

zanikati ne morejo. Očitati bi se mu smelo le da v vodstvu banke ni bil dosti spreten, v opraviilih njenih ne izvedenec.

Sedanje vodstvo je dobilo banko v jako žalostnem stanu. Zagazila je bila tako, da je skoro se že pogreznila. Možakom, ki so stopili na čelo jej, tedajni bilo treba le zavesti se poštenosti, temeljitega strokovnjaškega in trgovskega znansta, ampak tudi domoljubnega čutja, ktero jih je spodbujalo z mislijo: kako britko bi se zdelo vsakemu narodnjaku, če bi banka propadla. Tudi je bilo treba orjaškega poguma, kajti brez tega ni se bilo lotiti tako težkega dela, kakor je bilo to: pomagati banki vnovič na noge, odpraviti nered, ki se je povsod vgnjezdil. Treba je bilo vse od vrha do dna prebrskati in pregledati ter z umno in spretno roko vpeljati nov red, posebno pa banki pripeljati novega življa. To se je zgodilo s tem, da se je sklenilo doplačanje 15% na delnico in se ustavilo splačevanje kuponov. Taka sredstva, dasiravno so pri delničarjih, še bolj pa pri ljudstvu v takih rečeh nevednem zbudila nezaupanje do banke, so bila vendar edina, po kterih se je dala narodna čast — v tem zavodu zastavljena — rešiti. Taka sredstva, namreč doplačevanje na delnice in neplačevanje kupona ali obresti, sama na sebi niso nič ne navadnega, stotero bank in denarnih zavodov je, ki se jih poprimejo — ne samo v sili in zadregi, ampak večkrat le iz tega namena, da se povikša glavnica v gotovini za kako večje podvzetje. Delničarji niso godrnjali in zavodi niso prišli v nobeno nevarnost.

(Konec prih.)

Milodari za ercegovske in bosniške rodbine.

Od sv. Petra pri Celji 37 gl. Antonija Kadine 1 gl. Marija Merha iz Zatične nekaj obleke. Nabrál g. France Kadičnik 21 gl. 90 kr. g. Franjo Potočnik 20 gl. g. J. Ambrožič 4 gl. Ljubljanski bogoslovci 13 gl. 50 kr. Mat. Jereb 10 gl. — Iz Sežane poslal gospod Jos. Živic nabranih 113 gl. 70 kr.

Prejšnji izkazi 2206 gl. — kr. skupaj 2393 gl. 14 kr.

Odbor potrjuje sprejem s prisrčno zahvalo in prosi še milodarov.

Ljubljanski podpiralni odbor:

J. N. Horak,
predsednik.

Dr. K. Bleweis,
denarničar.

Umrli so:

12. okt. Franc Pirb, kupec, 45 l., za mrtu-dom; Janez Trošt, branjevčev otrok, 2 l., za davico.
13. okt. Jera Selan, vdova, 74 l., za oslabljenjem. Karl Albian, fotograf, 21 l., za sušico; Jožef Pengov, delavec, 40 l., za sušico.
14. okt. Marija Lesjak, dete stražnika v delavnici, 4 l., za vnetico grla; Janez Leskovec, postrešček, 56 l., za vročino; Antonu Bogataju dete 5 minut staro; Alojzija Klobus, 50 l., za vnetjem v čevih; Filip Matelič, 84 l., vsled starosti.

Telegrafične denarne cene 18. oktobra.

Papirna renta 69.95 — Srebrna renta 74.05 — 1860letno državno posojilo 111.50 — Bankine akcije 925 — Kreditne akcije 205.25 — London 112.65 — Srebro 103.70. — Ces. kr. cekini 5.34. — 20Napoleon 8.01.

Denarstvene cene. 16. oktobra.

Državni fond.	Denar.	Blago.
5% avstrijska papirna renta	70.05	70.10
5% renta v srebru	74.15	74.20
Srečke (lozi) 1854. l.	104.80	105.—
„ „ 1860. l. celi	111.75	112.—
„ „ 1860. l. petinke	117.—	117.25
Premijski listi 1864. l.	134.—	134.50
Zemljiščine odveznice.		
Štajarske po 5%	94.50	95.50
Kranjske, koroške in primorske po 5%	95.—	—
Ogerske po 5%	81.60	82.—
Hrvaške in slavonske po 5%	84.—	84.50
Sedmograške po 5%	79.—	79.50
Delnice (akcije).		
Nacionalne banke	925.—	927.—
Unionske banke	88.10	88.20
Kreditne akcije	207.70	207.80
Nižoavstr. eskomptne družbe	168.—	170.—
Anglo-avstr. banke	104.60	104.70
Srečke (lozi).		
Kreditne po 100 gl. a. v.	163.25	163.75
Tržaške „ 100 „ k. d.	13.25	13.75
„ „ 50 „ „ „	56.—	56.50
Buđenske „ 40 gl. a. v.	26.20	26.50
Salmove „ 40 „ „ „	36.—	36.50
Palfi-jeve „ 40 „ „ „	25.25	25.80
Clary-jeve „ 40 „ „ „	25.—	26.—
St. Genois „ 40 „ „ „	27.25	27.75
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „	23.25	23.50
Waldstein-ove „ 40 „ „ „	20.25	20.75
Srebro in zlato.		
Ces. cekini	5.38 ⁵	5.34
Napoleonsd'or	9.—	9.01
Srebro	103.30	103.40

Eksekutivne dražbe.

21. okt. 3. Niko Žimšič-evo iz Radoviča (1385 gl.).
3. Jak. Drganc-evo iz Metlike (1989 gl.), obe v Metliki. —
2. Ant. Pajk-ovo (jun.) iz Drage (6113 gl.). — 2. Ant. Satan-ovo iz Hrastovega dola (2550 gl.). — 2. Fr. Kralj-evo iz Hrastovega dola (950 gl.), vse v Zatični. — 3. J. Praznik-ovo iz Rašice v Laščah. — 1. Tone Jevnikar-jevo iz Vel. Črnela (2600 gl.). — 1. Jak. Jančar-jevo iz Dolenje vasi (1889 gl.), oba v Zatični. —

22. okt. 3. J. Šute-jevo iz Srednjih Radenic (422 gl.). — 3. Matija Stalcer-jevo iz Sredgore (1000 gl.), obe v Črnomlju. — 3. Reze Petrič-eve iz Dolenja (852 gl.) v Ipavi. — 3. Matija in Jakob Hočevar jevo iz Lipovca (1172 gl.) v Črnomlju. — 3. Franc Dovgan-ovo iz Gornje Košane (4135 gl.) v Postojni. — 3. M. Mavrin ovo iz Gornjega vrha (149 gl.) v Črnomlju. — 3. M. Tomšič-evo iz Bač (1450 gl.) v Bistrici. — 3. J. Zupanc-evo iz Brezovega (330 gl.) v Litiji. — 3. Jože Sluga-vo iz Topolea v Bistrici. —

Pri Dunajski razstavi leta 1873 2 medaliji za napredek za 8 zvonov s skupno težo 300 centov vlitih za votivno cerkev na Dunaji in razstavljenih.

Ces. kralj.

dvorna livarna za zvonove in metale Ignacija Hilzerja & sinov

(8—10)

v Dunajskem Novem mestu

(Ignac Hilzer & Sohn in Wiener-Neustadt.)

se priporoča za naročevanje

zvonov vsake teže in vsakega glasu

ter tudi za vsake

Za prej odločeni glas ali čisto harmonični akord naročenega zvonovja (več zvonov) se daje poročstvo. Zvonovom se pridaja tudi vsa druga oprava, jarmi iz lesa ali železja po najboljši in najnovejši šegi narejeni, tako da se veliki in težki zvonovi prav lahko gonijo, ker teko po zobeh na novo iznajden način; tudi se lahko presučejo, kedar koli treba, brez posebne naprave, tako da zvonovi dalje trpe immno go lepši pojo.

Naročila se izgotovljajo natančno in po ceni.

Zarad plače so vgodni pogoji.

Kar ta livarna obstoji, 33 let, je vtila 2030 večih zvonov, ki so tehtali 12800 centov.

izdelke iz vlitiga metala.

Tudi se zvonovi tako vredijo, da se pri zvonjenji vsi lepo vjemajo in kembli drug za drugim v lepem redu bijejo. Za tako vredenje je iznašla talivarna novo sistemo, po kateri vsak novo opravljeni zvon, pa tudi vse zvonove v zvoniku en sam človek v kakih urah po zeló priprosti napravi brez vseh stroškov tako vrediti more, da zvonovi enako hitreje ali bolj počasi tekó. Ta naprava se da posebno vgodno napraviti pri jarnih iz železa skovanih ki tekó na okroglih zobeh po lastni e. k. izključljivo priv. iznajdbi.